

পক্ষী সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত অসমৰ অৰিহণা

অনুষ্ঠান শইকীয়া

সচৰাচৰ দেখি থকা কাউৰী, ঘৰচিৰিকা, শালিকাকেইজনীৰ বাহিৰে সাধাৰণতে ৰঙা, হালধীয়া, নীলা পাখিৰ চৰাই উৰা দেখা মনত নপৰে! কেতিয়াবা হয়তো কুলি-কেতেকীৰ মাত শুনিছোঁ আৰু কেতিয়াবা কাঠোৰোকাৰ; তাকো চকুৰে দেখি পোৱা নাছিলোঁ কোনো বিধ চৰাই।

কিন্তু এদিন হঠাতে সকলো সলনি হৈ গ'ল আৰু আমি ৰঙা, নীলা, সেউজীয়া, বগা আদি বিভিন্ন ৰঙৰ বিভিন্ন চৰাই আমাৰ তেনেই চুবুৰীতে, ঘৰৰ পিছফালে, কলেজৰ চাৰিওফালে, ৰাস্তাই-ঘাটে দেখিবলৈ পোৱা হ'লোঁ। এইবোৰ চৰাই বাৰু নতুনকৈ সৃষ্টি হ'ল নেকি ? নে ক'লা দেখিলে কাউৰী, মটিয়া ৰং বুলিলে ঘৰচিৰিকা বুলি ভবা আমিবোৰে আচলতে আকাশখন চাবই জনা নাছিলোঁ বা কেতিয়াও আমাৰ চাৰিওফাললৈ হয়তো মন কৰা নাছিলোঁ!

হঠাত সকলো সলনি হোৱাৰ বিশেষ দিন কেইটা আছিল “Great Backyard Bird Count”ৰ আঁতৰি অনুষ্ঠিত হোৱা বি.বৰুৱা বার্ড কাউন্ট অনুষ্ঠানটো। মই

তেতিয়া বি. বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ত প্ৰাণীবিজ্ঞান বিভাগৰ স্নাতক দ্বিতীয় বৰ্ষত অধ্যয়নৰত। এদিন পুৱাই ফোন এটা আহিছিল কটন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ৱাইল্ড লাইফ এণ্ড এনভাইৰণমেণ্টেল ছায়েঞ্চৰ মূৰব্বী অধ্যাপক ড° নাৰায়ণ শৰ্মা ছাৰৰ পৰা। তেখেতে মোক জনাইছিল যে যোৱা ২৪ বছৰে ফেব্ৰুৱাৰী মাহৰ যিকোনো ৪ টাকৈ দিনত পালন কৰি অহা এই “Great Backyard Bird Count”(GBBC) নামৰ অনুষ্ঠানটোৰ বিষয়ে আৰু বিশেষকৈ কেনেকৈ একো একোখন “Bird Count Checklist” (অৰ্থাৎ চাৰভেইদ ডাটা) ই-বাৰ্ড এপৰ জৰিয়তে কৰ্ণেল লেব্ অৰ্ণিথ'লজি আৰু ইউ.এচ.এৰ নেচনেল এডোৱাৰ্ড চ'ছাইটিলৈ ফোন বা কম্পিউটাৰৰ জৰিয়তে পঠাব পাৰি, যাৰ দ্বাৰা তেওঁলোকে দেশে-বিদেশে দেখিবলৈ পোৱা চৰাই-চিৰিকটিৰ নামৰ

লগতে সিহঁতৰ জনসংখ্যাৰ গৱেষণামূলক পৰীক্ষা কৰি চৰাই-চিৰিকটিৰ সংৰক্ষণৰ হকে কাম কৰে। কোনো পক্ষীবিদ অথবা প্ৰাণী বিজ্ঞানৰ মানুহেহে যে ই বার্ড এপটো ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে, তেনে কোনো কথা নাই। পক্ষী প্ৰেমিক প্ৰত্যেকেই এই এপ জৰিয়তে নিজৰ চুবুৰি বা ৰাস্তাই-ঘাটে ঘূৰি ফুৰোঁতে চৰাইবোৰৰ নাম আৰু সিহঁতৰ জনসংখ্যা লিখি চেকলিষ্ট পঠিয়াব পাৰে আৰু কেতিয়াবা কোনো চৰাইৰ নাম নাজানিলে ফটো তুলি ৰাখিলে ফটো পঠিওৱাৰ সুবিধাও এই এপে দিয়ে। সেয়েহে এনে ধৰণৰ অনুষ্ঠানবোৰ য'ত সাধাৰণ মানুহৰো অৰিহণা থাকে, তাক citizen science project বুলিও কোৱা হয়।

এই সকলোবোৰ কথা নিয়াৰিকৈ বুজাই দি আমাক আমাৰেই কলেজৰ বাকৰিত তেখেতে এই অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰিবলৈ মতামত আগবঢ়ালে। যোৱা ৫-৬ বছৰে কটন বিশ্ববিদ্যালয়, তেজপুৰ কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয়, অসম ড'ন বস্ক' বিশ্ববিদ্যালয়, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় আদিকে ধৰি বহু কেইখন অসমৰ শিক্ষানুষ্ঠানত GBBC কৰা হৈছিল। সেইবাবে বি.বৰুৱা কলেজৰ প্ৰাণীবিজ্ঞান বিভাগৰ মূৰব্বী অধ্যাপক ছাৰৰ

লগত সবিশেষ কথা পাতি ২০১৭ চনৰ পৰা প্ৰত্যেক বছৰে ফেব্ৰুৱাৰী মাহত GBBC অনুষ্ঠিত কৰা আৰম্ভ কৰিছিলোঁ। প্ৰথমে কটন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰৰ সহায়ত এখন কৰ্মশালাৰ সহায়ত আমি ই-বাৰ্ড এপটো কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে, সেই কথা শিকিলো। তদুপৰি, ঘাইকৈ আমি দেখিবলৈ পোৱা চৰাইবোৰক সংগ্ৰহীত ফটোৰ যোগেৰে চিনাকি হৈছিলোঁ। এনেকৈ নিজে শিকি বুজি লৈ আমি দুই তিনিজন বন্ধু মিলি আন দুই এখন গুৱাহাটীৰ শিক্ষানুষ্ঠানটো GBBC আৰম্ভ কৰিছিলোঁ।

লক্ষ্য কৰিব লগা যে গুৱাহাটী মহানগৰীৰ মাজ-মজিয়াত অৰ্থাৎ উলুবাৰীত অৱস্থিত ৪.৩ হেক্টৰ মাটি কালিৰ তেনেই সৰু বি.বৰুৱা কলেজৰ কেম্পাছেটোত ২০১৭ চনৰ চাৰিদিনিয়া GBBC ৰ অন্তত প্ৰায় ৩৭ টা প্ৰজাতিৰ চৰাই দেখিবলৈ পাইছিলোঁ। চৰাই সমূহৰ ইংৰাজীৰ সাধাৰণ নাম লগতে অসমীয়া নামৰ বৰ্ণনা কৰি তলত এখন তালিকা দেখুওৱা হৈছে।

1. Asian pied starling- কাণ কুৰিকা

2. Chestnut tailed starling - কাঠ শালিকা

3. Coppersmith barbet - হেটুলুকা (প্রজাতি)

4. Blue throated barbet - হেটুলুকা (প্রজাতি)

5. Oriental magpie robin - দহিকতৰা

6. Asian open billed stork - শামুকভঙা

7. Lesser adjutant stork-বৰটোকোলা

8. Brown shrike - মুগা এৰাখাতী

9. Grey backed shrike-কচাই চৰাই

10. Yellow footed green pigeon - ইটাগুৰীয়া হাইঠা

11. White breasted waterhen - ডাউক

12. Asian palm swift - তাল বতাহী

13. Asian koel - কুলি

14. Jungle myna - চুটীয়া শালিকা

15. Common myna - শালিকা

16. Rock pigeon - পাৰ

17. House crow - কাউৰী

18. Black hooded oriole - সখিয়তী

19. Spotted dove - পাটী কপৌ

20. Black kite - চিলনী

21. White wagtail-বগা বালিমাহী

22. Purple sunbird - মৌ - পিয়া

23. Barn swallow-চাতক

24. Red vented bulbul - বুলবুলি (প্রজাতি)

25. Whiskered bulbul-বুলবুলি (প্রজাতি)

26. Black drongo - ফেঁচু (প্রজাতি)

27. Hair crested drongo-ফেঁচু (প্রজাতি)

28. Little egret-বগলী
29. Cinerous Tit-ভদৰকলি
30. House sparrow - ঘৰচিৰিকা
31. Eurasian tree sparrow- ঘৰচিৰিকা
(প্ৰজাতি)
32. Black rumped flameback-
কাঠৰোকা বা বাঢ়ৈটোকা
33. Fulvous breasted woodpecker-
কাঠৰোকা
34. Rose ringed parakeet- গলমণিকা
ভাটৌ
35. Little cormorant - পানীকাউৰী
36. Indian cormorant-কৈলাঙী
37. White throated kingfisher-
মাছৰোকা

অসমত GBBC ৰ সফলতাৰ পিছত
বিহু বার্ড কাউন্ট অনুষ্ঠান আৰম্ভ কৰা হৈছিল
২০২০ চনৰ পৰা। এখোজ দুখোজ কৈ আমি
পক্ষীৰ সংৰক্ষণৰ দিশে আগবাঢ়িবলৈ সক্ষম
হৈছিলোঁ।

আমাৰ অসমীয়া জাতিৰ প্ৰাণ স্বৰূপ
বাপতি সাহোন বিহু হৈছে কৃষি ভিত্তিক
উৎসৱ। ভোগালী বিহু বা মাঘ বিহু অসমীয়াৰ
লখিমী আদৰাৰ সময়। ইংৰাজী জানুৱাৰী
মাহৰ এই সময়ছোৱাত পৰিভ্ৰমী চৰাইৰ
কলৰেৰে চাৰিওফাল মুখৰিত হৈ পৰে।
সুদূৰ আৰ্কটিক মহাসাগৰৰ পৰা সাত সাগৰ
, তেৰ নদী পাৰ হৈ বহু শীতকালীন পৰিভ্ৰমী
চৰাই অৰ্থাৎ Winter migrants এইখিনি
সময়ত অসমৰ জলাশয় তথা বনভূমিবোৰ
পায়হি। এই কথাটোৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি
অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত থকা পক্ষীবিদ আৰু
পক্ষীপ্ৰেমী বহু লোকৰ প্ৰচেষ্টাত পক্ষী
সংৰক্ষণৰ হকে বিহু বার্ড কাউন্টৰ সৃষ্টি
হৈছিল। এই অনুষ্ঠানত মই কামৰূপ মেট্ৰো
জিলাৰ জিলা সমন্বয়ক হিচাপে কৰ্মৰত
আছিলোঁ। এনে ধৰণৰ অনুষ্ঠান আগেয়ে
তামিলনাডু আৰু পুডুছেৰিৰ দৰে দক্ষিণ
ভাৰতীয় বহু ৰাজ্যত পংগাল বার্ড কাউন্ট (Pongal Bird Count) নামেৰে অনুষ্ঠিত
কৰা দেখা গৈছে।

বার্ড কাউন্ট ইণ্ডিয়া (Bird Count India) নামৰ এটা বেচৰকাৰী সংস্থাই এনে
ধৰণৰ বার্ড কাউন্ট ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত
বিগত বহু বছৰ ধৰি কৰি আহিছে, যাৰ মূল

উদ্দেশ্য হৈছে মানুহক প্ৰকৃতি আৰু প্ৰাকৃতিক উপাদানসমূহৰ প্ৰতি সজাগ কৰোৱা আৰু লগতে গ্লোবেল অনলাইন প্লেটফৰ্ম সমূহৰ লগত সাধাৰণ মানুহক চিনাকি কৰোৱা। প্ৰত্যেক বছৰে বার্ড কাউণ্ট ইণ্ডিয়াৰ তত্ত্বাৱধানত তিনিওটা অসমীয়া বিহু অৰ্থাৎ ভোগালী, বঙালী আৰু কাতি বিহুত "বিহু বার্ড কাউণ্ট" অনুষ্ঠিত হৈ আহিছে। ২০২০ চনৰ চাৰি দিনীয়া "বিহু বার্ড কাউণ্ট"ত মুঠ ২৪০ খন চেকলিষ্ট ই-বার্ডত পঠিওৱা হৈছিল আৰু ৩৮২টা প্ৰজাতিৰ চৰাই অসমত প্ৰত্যক্ষ কৰা হৈছিল। সেইয়া মাথোঁ আৰম্ভণি আছিল। যোৱা তিনিবছৰ ধৰি বছৰি তিনিবাৰকৈ এই অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হৈ আহিছে।

চৰাই-চিৰিকটি চোৱা চখটোক "Birding" বা "Bird watching" বুলি বিদেশত কোৱা হয়, যিটো যি কোনো পেচা বা চাকৰিয়াল মানুহে অৰ্থাৎ প্ৰাণীবিজ্ঞান বা

জীৱবিজ্ঞানৰ লগত জড়িত মানুহ খিনিৰ বাহিৰেও সাধাৰণ চামৰ লোকেও বিদেশত অত্যাধিক হাৰত চখ কৰা দেখিবলৈ পোৱা যায়। বৈজ্ঞানিক ৰূপেৰে "Birding" কৰি

তাৰ তন্ন তন্ন কৈ অধ্যয়ন কৰাটোক ইংৰাজী পৰিভাষাত অৰ্নিথ'লজি বুলি কোৱা হয়। ভাৰতত এই বিভাগৰ পাতনি মেলিছিল ছেলিমউদ্দিন আব্দুল আলিয়ে(বাৰ্ডমেন অব ইণ্ডিয়া)। সেই তেতিয়াৰ পৰা ধৰি এই চখ ভাৰতীয় মানুহৰ মাজতো দেখা পোৱা গৈছিল আৰু লেখত ল'বলগীয়া কথা যে ক্ৰমান্বয়ে এই অভ্যাস বা বাৰ্ডিং কালচাৰ ভাৰতৰ বহু প্ৰান্তৰকে ধৰি অসমতো জনপ্ৰিয় হৈ উঠিছে। সময় কটোৱাৰ এটা ভাল মাধ্যম হ'ব পাৰে এই "Birding"।

বিজ্ঞান- প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নতিৰ ফলশ্ৰুতিত মানৱ জীৱন যিমানেই সহজ হৈ উঠিছে, ঠিক তেনেদৰেই চৰাই-চিৰিকটি, জীৱ-জন্তুৰ বাবে ভাবুকি আহি পৰিছে। আইতাহঁতৰ মুখত শুনি অহা সৰুতে সাধু

কথাৰ কিতাপবোৰত আঁকি থোৱা ৰংচঙীয়া কিমানবোৰ চৰাই নোহোৱা হ'ল (extinct) আৰু

কিমানবোৰ নোহোৱা হোৱাৰ বাটত (endangered)। এতিয়া সময় আহি পৰিছে প্ৰত্যেকজন মানুহ সচেতন হোৱাৰ; প্ৰকৃতিকলৈ আৰু প্ৰকৃতিৰ

উপাদানবোৰকলৈ, নহ'লেনো আমি
ভৱিষ্যতৰ প্ৰজন্মলৈ কি থৈ যাম!

এই ক্ষেত্ৰত GBBCৰ অৰিহণা
লেখত ল'বলগীয়া আৰু আমি ব্যক্তিভেদে
এই অনুষ্ঠানটোক সফল কৰি পক্ষী সংৰক্ষণ
তথা প্ৰকৃতি সংৰক্ষণৰ হকে আমাৰ ক্ষুদ্ৰ
অৱদান আগবঢ়াবলৈ চেষ্টা কৰা উচিত।

প্লাৱনভূমিৰ পৰা ক্ৰান্তীয় বৃষ্টি অৰণ্যলৈ
অসমৰ বিশেষ ভূদৃশ্যই পক্ষী গৱেষণাৰ
লগতে পক্ষী-পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনা বঢ়াই তুলিছে
। এই অনুশীলনে অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত
চৰাইৰ ঋতু অনুযায়ী আৰু সময়গত
বিতৰণৰ আভাস দিয়াত সহায়কাৰী হ'ব,
লগতে প্ৰকৃতিৰ লগত মানুহক
ওতপ্ৰোতভাৱে আত্মীয় হোৱাৰ সুযোগ দিব।

